

Njål Skrunes
02.05.13
Til
Bergens Indremisjons 150-årsjubileum

Bergens Indremisjon – i vår tid.

Bergens Indremisjon har en imponerende historie og har ofte vært en plogspiss i indremisjonsarbeidet i vårt land. Fruktene av arbeidet har vært rike. Sammenligner vi fortid og nåtid, kan vi lett bli for opptatt av hva vi har mistet. I lys av fortiden synes resultatene i dag å være så mye mindre. Hva skal vi da tenke i spenningen mellom fortid og nåtid?

For det første vil jeg understreke at oppdraget fra Gud til den bekjennende menighet har vært det samme like siden Jesus kalte sine disipler til tjeneste (Matt 28,18-20; Mk 16,15ff; Luk 24,44-49; Jon 14-17). Skal vi summere opp dette kallet i noen punkter, kan følgende understrekes:

- Forkynn evangeliet om Guds rike for alle.
- Kall til omvendelse og tro på evangeliet.
- Døp i Faderens, Sønnens og Den hellige Ånds navn.
- Inkluder de døpte i et fellesskap av disipler som lærer Kristus å kjenne og som følger ham.

Samtidig er oppdraget fra Gud knyttet til Guds løfter:

- Gud skal være nær – alltid.
- Gud skal utruste sine disipler ved sin Ånd.
- «Dødsrikets porter» skal aldri overvinne Guds rikes nærvær mellom oss.

I et historisk og globalt perspektiv har oppdraget vært utført under skiftende rammevilkår. Noen ganger opplevde menigheten forfølgelse og noen ganger medgang, noen ganger var de få og isolerte mens andre ganger utgjorde de et dominerende flertall med store samfunnsmessige privilegier. Menigheten kunne noen ganger bli oppfattet som et kulturelt særphenomen. Til andre tider kunne kirke og kristendom være dominerende i kultur og tradisjon. Der hvor evangeliet slår ned og får makt over menneskers sinn, tanke og livsførsel, der skapes det en bevegelse som preger omgivelsene. Hvor sterkt kulturen og samfunnet blir påvirket, avhenger av hvor langt den enkelte og den kristne forsamlingen vil gå ut for å være «lys og salt». Samtidig er det ikke bare å gå ut og handle etter veloverveide strategier, det er alltid også et spørsmål om «Åndens gjennomslag».

Et nærstudium av Bergens Indremisjon fra 1870-tallet og framover viser hvordan oppdraget og kallet utløste handlekraft og visjoner som resulterte i et omfattende forsamlingsarbeid. De handlet inn i sin tid og det løste ut tjenere og økonomi, og Bergens Indremisjon erfarte et gjennomslag for evangeliet. Det er mulig å peke på en rekke ytre kulturelle og samfunnsmessige forhold i tiden som spilte på lag med Bergens Indremisjon slik at det ble et breddeneslag som var ganske enestående. Men vi står allikevel igjen med noe uforklarlig, noe som har med Guds egen inngripen. Gud gjorde det slik at budskapet ble tatt imot, Gud skapte en kallsforpliktelse i troendes hjerter, og det ble «en nådetid».

Hva så med oss i vår tid?

Vi skal leve i vår tid. Det er nå Gud har gitt oss å leve, ikke i fortiden! Men vi kan lære av fortiden, ikke for å kopiere en praksis som var der før, men for «å ta eksempel av deres tro!» (Heb 13,7). Det var i troen at avhengighet og tillit til Gud ble uttrykt. Det første vi derfor skal lære er at i troen på Gud skapes den rette avhengighet som gir Gud handlingsrom. Det er bare Gud som også i vår tid kan forme personer som kan tale evangeliet etter Guds vilje, og det er bare Gud som kan skape et gjennomslag for evangeliet hos dem som hører det i dag. Nådens tid er Guds tid.

Dernest spør vi – hva kreves det av oss som tjenere og som Guds forsamling, som bekjenner hans navn i dag? Hva er våre utfordringer når kall og oppdrag er gitt og praksis skal ta form i møte med vår kultur og vårt samfunn? Tenker vi etter, så ser vi kanskje at vår praksis som kristne formes ikke bare av troen på Gud, men også av påvirkningen fra kulturen, media, yrkeslivet, fritidssamfunnet, økonomien, og av holdninger og oppfatninger som finnes hos folk flest. Utfordringen er å bli bevisst hva som skjer og prøve å bedømme alt og holde fast på det som er rett og godt (Fil 4,8-9).

Hva kreves for at oppdraget som Gud har gitt oss, skal fullføres i vår tid? Hvor ligger sentrale utfordringer for Bergens Indremisjon i vår kirke-, kultur og samfunnssituasjon? Vi skal sette fokus på noen av utfordringene.

1. Disippelskap og en svekket kristendomskunnskap

Vi lever i en tid med synkende kristendomskunnskap. I sine 150 års historie har Bergens Indremisjon i stor grad kunnet lene seg til skolens kristendomsundervisning. Gjennom skolen ble det skapt en felles kunnskapsbasis som forkynnere og foreldre kunne gripe tak i, og som søndagsskolelærerne kunne utdype og aktualisere. I tillegg hadde denne kunnskapen en autoritet og en respekt i samfunnet som skapte en form for «hellighet» omkring den. Dette er gått tapt. Samtidig skjer disse endringene i en samfunnssituasjon preget av ulike religioner og livssyn. Kristendomskunnskapen må konkurrere med annen religiøs kunnskap. Tidligere skapte skolen ved sin undervisning og ved de verdier den fremmet et positivt tilfang for forkynnelsen. I dag er det ikke slik.

Bergens Indremisjon og vi som hører til der må da erkjenne situasjon og bidra til å utruste hver enkelt i forsamlingen med «disippelkunnskap». Jesus var en lærer for sine disipler, han underviste i synagogene og på torgene i landsbyene. Kallet fra Jesus var å gjøre alle til hans disipler og å fortsette hans lærergjerning. Men en slik tjeneste gjør seg ikke av seg selv. Forkynnerne må «tilpasse seg den nye tid» ved å la forkynnelsen få læremessig substans. Det må legges til rette for at det blir «læringssteder» i forsamlingen både for voksne, barn og ungdom. Da kan det bli nødvendig å supplere søndags formiddag med nye læringsarenaer. Dette er nødvendig for vår egen del, for å kunne vokse i tro og kjennskap til Kristus. For gjennom kunnskapen utrufter Gud enhver av oss for våre tjenester. Men det er også nødvendig for å kunne «gå ut i verden» og møte mennesker i familie, yrke og naboskap, møte de som ikke kjenner Kristus. De er kanskje fanget inn i tidens relativisme, av en tanke om at alle blir «salig i sin tro» enten en kaller seg kristen, muslim, hindu, buddhist eller nyreligiøs.

Det andre som disippelskapet signaliserer er etterfølgelse. «Følg meg!» - sa Jesus da han kalte sine disipler. Kunnskap uten etterfølgelse blir død kunnskap. «Kom og se!» , sa Jesus til de som tvilte, og de så dem som fulgte Jesus og hva som skjedde i Jesus nærhet. Bergens Indremisjon som forsamling

utfordres på å synliggjøre kristendomskunnskapen i praksis. Kjennskapet til Kristus skal gjøre noe med våre liv når vi er sammen, når vi handler sammen og når vi lever i våre ulike sammenhenger i familie, yrke og fritid. Dette gir kunnskapen en ekthetsdimensjon. Den blir troverdig for andre. Disippelskapet virker misjonerende.

I en tid hvor mye blir flyktig og overfladisk, vil sannsynligvis en søken etter ekthet vokse. Konsekvensen av den postmoderne mentaliteten kan bli at flere søker etter en fastere grunn å stå på i livet. Da blir det spørsmål også etter de som viser ekthet og sannhet i tro og tjeneste. Gud kan bruke de erfaringene menneskene får i møte med vår tids kultur og samfunn til å vekke og drive fram lengsler, men de kan bare lede til et meningsfylt og bærekraftig liv når de fører menneskene til samfunn med Gud som sin Skaper og Frelser.

2. Bekjennelsens tydelighet i en pluralistisk tid

Kristendomskunnskapen i skolen hadde en tydelighet som blant annet kom til uttrykk i katekismestoffet. Gjennom katekismens fem parter ble kunnskapen knyttet sammen med trosbekjennelsen, med bønnen, med budene og med sakramentene. Det var en kunnskap som hadde vist seg slitesterk gjennom generasjoner helt tilbake til oldkirken. Denne tydelighet i tro og bekjennelse finner vi ikke lenger i skolen, men heller ikke i kirkelige sammenhenger. Når biskoper, prester og teologisk lærere står fram i det offentlige rom, er det helst lite av katekismekunnskapen som høres. Den frimodige og tydelige bekjennelse og undervisning dunster bort i en forvirret tåkeheim av ulike subjektive og tilfeldige meninger.

Dette utfordrer Bergens Indremisjon til å ha omsorg for den rette bekjennelse som også forener oss med den bekjennende menighet gjennom hele historien. Da må vi framelske denne bekjennelse, utdype den i undervisning og våge å være tydelig når det tales annerledes på en rekke offentlige og «kirkelige» arenaer. I en mediatid hvor pressen hyller «de liberale» i lære og liv, må vi regne med å bli uthengt og latterliggjort. Det er en «utstøtingserfaring» den bekjennende menighet har måttet leve med til alle tider, uten at det nødvendigvis har svekket menighetens åndelige kraft.

Vi skal selvsagt være kloke og forstandige når vi trer fram på «det offentlige torg», og ikke alle skal ha den tjenesten. Men dersom det i menigheten og forsamlingen sprer seg en mentalitet som kan karakteriseres ved følgende utsagn: «nå må vi slutte å krangle» eller «hvem har egentlig patent på sannheten», da undergraves den nødvendige lærebevissthet som må være tilstede for ikke å fare vill i en brytningstid. En svekket lærebevissthet svekker til sutt forståelsen av pålideligheten og sannheten i vårt radikale evangelium som kaller til omvendelse og tro på Kristus, som «den enbårne Guds Sønn» som gav det eneste offer for menneskene synd. På dommens dag er det bare dette som holder.

3. Forsamlingens bærekraft i individualismens tid

Å være kristen er å høre til i en lokal forsamling eller menighet. De første kristne holdt sammen, enhver som ble døpt ble lagt til menigheten. Den samlet seg i hjemmene og på tempelplassen. Paulus skriver alltid til menigheter som stedfestes (i Rom, i Korint osv). Menigheten lokalt utgjorde en enhet og helhet som sammenlignes med kroppens enhet og helhet (1 Kor 12). Da disiplene fikk sitt oppdrag av Jesus, utgjorde de et fellesskap av troende. Jesu løfter blitt gitt til dette fellesskapet. Det var denne menighetene de troende ble lagt til på pinsedagen. I menigheten forvaltes

«nådemidlene» (forkynnelsen, dåpen, nattverden) som Gud handler gjennom. Ingen kan leve et normalt kristenliv uten å være omgitt av Guds nåde rakt fram i nådens midler.

Gjennom vanskelige tider i kirkens historie har det kostet å søke til «nådens sted», men de som kjente på troens avhengighet av Kristus, kom.

Denne bevissthet om fellesskapets betydning møter motbør i vår tid. Gjennom lang tid har det vokst fram en individualistisk mentalitet som innebærer et sterkt fokus på den enkeltes liv, erfaring og lykke. Enhver skal være «sin lykkes smed». Livet er et prosjekt menneskene selv skaper og former. Slik beskrives livet ofte i mye av reklamen og i popkulturen, og slik tenker og handler de fleste i dag på tross av at så mye i livet vitner imot en slik enkel livsfilosofi.

Vi unngår heller ikke at slike mentaliteter får makt også over oss kristne. Forsamlingens betydning for oss vurderes lett ut fra om den oppfyller våre behov, om vi opplever noe der, om vi får noe som tilfredsstillende oss og våre lengsler. Når slike mentaliteter får råderom, blir en også lett misfornøyd, en blir lett såret og har lett for å trekke seg unna.

Forsamlingens bærekraft i individualismens tid er ikke å søke å tilfredsstillende alle behov og lengsler, men å tale og virke slik at mennesker løftes inn for Guds ansikt til et møte med ham. I møtet med Gud blir våre liv til et Guds prosjekt, til et Ånds verk. Da blir spørsmålet: Hva vil Gud med mitt liv som et lem på Kristi legeme? Hva kan jeg bety for andre?

4. Å hører til - gjennom hele livet – i oppsplittingens tid.

Å være kristen er å være i et livsløp. Samtidig har livet sine ulike faser med sine særpreg og sine utfordringer. Vi snakker om barndom, tenårene og ungdomstid, om å være voksen, være ugift eller gift og nyetablert eller gift og veletablert, om å være skilt, enke eller enkemann, om å være aldrende eller gamle, om å være yrkesaktiv eller pensjonert osv. Aldri før har en delt opp levet i så mange faser og sektorer som i dag. Men i alle livets situasjoner hører vi som bekjenner troen på Kristus, til i forsamlingen. Samtidig er det noen faseoverganger som har vist seg å være særlig utfordrende. Da har mange blitt borte fra forsamlingen.

Utgangspunktet for forsamlingsbyggingen er at alle som tror og bekjenner Jesus som sin Frelser og Herre hører til i den lokale forsamlingen. Forsamlingen er etter sin egenart en *flergenerasjonssamling*. Dette trenger ikke komme til uttrykk i alle de samlinger som en har i menigheten eller forsamlingen, men minimum en gang i uken og naturligst på søndagen. Da hører barna med, og foreldrene har et ansvar for å bringe dem med seg. Gjennom sitt eget forbilde overfor sine barn, viser de at her hører vi til blant Guds folk. Er barna blitt vant til å gå når de er små, følger de også lettere når ungdomstiden kommer. Når det er egne samlinger for barn og unge i uken, er det viktig at de møter ledere som trekker dem med seg på fellessamlingen. Slik blir lederne forbilder som viser hvor veien går. Er lederne borte fra fellessamlingen, legges det andre spor og føringer inn i barn og unges bevissthet, spor som fører bort fra menigheten.

Etablering av *ekteskap, barnefødsel og barneoppdragelse* er krevende livsfaser også i de kristne familiene. Det trengs både veiledning og praktisk hjelp. Selvsagt er det den nærmeste familien som først stiller opp, men også menigheten kan vise sitt nærvær. Det skjer framfor alt ved dåpen og ved den forpliktelse forsamlingen påtar seg i forhold til dåpsopplæringen. En synliggjøring av barna i dåpsopplæringen, i egne fasemarkeringer, gir uttrykk for at her hører de til.

Andre ganger er det *krisene* som rammer familien eller den enkelte. Det kan være sykdom, ulykker og dødsfall. Før eller senere opplever vi alle smerten ved å leve i en verden som ligger i det onde. Da kan forsamlingen gjennom en sjelesørgerisk forkynnelse og veiledning gi hjelp til å tolke og forstå smerten i lys av Guds ord, og samtidig kan en oppleve den trøst som ligger i de troendes nærvær og omsorg i smerten.

Særs kilt vanskelig er det når syndens makt rammer den kristne familie og samlivet går i stykker og det ender i skilsmisse. Vi lever i en tid hvor ekteskapet undergraves på mange områder og ingen unngår å bli påvirket av det, og det slår ut på mange måter. Da kan det være krevende for forsamlingen «å vær tro mot sannheten i kjærlighet». På den ene siden er skilsmissen alltid et uttrykk for at synden har fått makt, og på den andre siden rekkers Guds nåde og tilgivelse fram i evangeliet til alle som vil erkjenne sin synd, og som vil søke Guds tilgivelse. Denne spenningen mellom synd og nåde hos den skilte, skaper ofte vanskelige tanker og mørke rom i livet. Men også de skilte som har fått sine synder tilgitt, hører til i vår forsamling og skal møtes med Kristi omsorg. Vi vil også møte skilte som er gift på ny. Selv om det kan være ulike oppfatninger om hva som bør anbefales, kommer vi ikke forbi at de som vil leve sitt liv for Guds ansikt, skal også få erfare at det er et tilsvarende rom for dem i forsamling.

Noen vil da kanskje si at da må det også bli rom for de praktiserende homofile i forsamlingen. Men det er en gjerning som Bibelen entydig kaller for synd (Rom 1, 26-27, 1 Kor 6,9). Det er da ikke tale om å falle en gang i fristelse og synd, men det er tale om å leve vedvarende i synd. I møte med dem som lever i synd er det alltid tale om å veilede til omvendelse, til tro på Jesus og til et nytt liv som avspeiler Guds vilje. Det gjelder på alle livsområder hvor syndens makt leder til et liv i opprør mot Guds gode vilje.

Å vise at en hører til i forsamlingen ved regelmessig å komme og være tilstede er et godt vitnesbyrd for andre. Samtidig skal forkynnelsen og undervisningen i forsamlingen fange inn livets ulike faser og endringer for å kunne gi veiledning og trøst. Slik møter vi Paulus i hans brever. De varierer i tema og språk alt etter hvilke situasjoner han går inn i. Slik skal også vår forkynnelse og undervisning være relevant for de mennesker som hører til i forsamlingen og for de livssituasjoner de befinner seg i. Det er da tale om en relevans som treffer livserfaringen og som samtidig evner å kaste Guds lys over situasjonen. Nærhet til livet og nærhet til Gud hører sammen.

5. En forsamling med «hele pakken» i spenningen mellom «bedehus» og «kirkehus»

Bergens Indremisjon etablerte seg tidlig som en «alternativ» forsamling til den kirkelige gudstjeneste søndags formiddag med egen forkynnelse og etter hvert også med egen nattverdsforvaltning. Den lokale menigheten i Den norske kirke var geografisk avgrenset, og like fram til 1960-tallet var den i stor grad en ritualmenighet som forvaltet dåp, konfirmasjon, nattverd, vigsel og gravferd for folkekirkens medlemmer.

Bergens Indremisjon var en selvstendig forsamling som kalte sine arbeidere, våket over forkynnelsen og ordnet seg selv. Samtidig lente den seg på Den norske kirkes ritualhandlinger ved dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd. Men etter hvert har menighetene i Den norske kirke bygd ut et omfattende «forsamlingsarbeid» etter forbilde fra bedehuset. Dette har gitt medlemmene i Bergens Indremisjon nye utfordringer. I hvilken forsamling, i hvilket åndelig fellesskap hører den enkelte til?

Særlig har yngre mennesker opplevd dette vanskelig. Dåpen fører inn i den lokale menighet, men i hvilken menighet hører jeg til, spør mange. Da opplever mange det unaturlig å høre til to steder når det er bare på det ene sted at en i praksis samles for å høre Guds ord og for å tjene i fellesskapet. Dermed oppstår ønsket om «full pakke» i Betlehem. I dag inkluderer det først og fremst dåp og konfirmasjon og i mindre grad vigsel og gravferd.

I tillegg til denne mer praktiske tilnærmingen til spørsmålet om «full pakke» er det i den senere tid også kommet inn en tilleggsdimensjon på grunn av den negative teologiske utviklingen i Den norske kirke. Kan en være medlem i en kirke som motsier seg selv, tydeligst i en rekke samlivsetiske spørsmål, men nok også på en rekke dogmatiske områder knyttet til synet på synd, frelse og fortapelse. Hvordan kan Den norske kirke ivareta sitt hyrde- og læreansvar når en rekke biskoper, prester og teologiske lærere leder mennesker til synd og i stor grad tier om Guds kommende dom til fortapelsen?

De spenningene som her er skissert, vil nok være blant de største utfordringene Bergens Indremisjon vil stå overfor i framtiden.

Oppsummering:

Bergens Indremisjon har i hele sin historie vært opptatt med å vinne og bevare menneskene for Jesus. I deler har historien har det vært et hovedfokus på å vinne mennesker for Guds rike ved å forkynne synd og nåde. Omvendelsen stod i fokus uten at forkynnelsen til helliggjørelse ble borte. Samtidig var det også mange andre gode krefter i samfunnet som bidrog til å virke bevarende. Kristen tro og tanke var høyt respektert, det var skolens verdigrunnlag og med Guds ord skulle landet bygges.

Når vi i dag setter fokus på å vinne og bevare menneskene for Jesus, er det mye i kultur og samfunnsliv som virker imot. Det gir Bergens Indremisjon nye utfordringer. Noen av disse er nevnt i denne artikkelen. Men alt er ikke sagt og alle strategiske overveielser fører bare et stykke på vei.

Det avgjørende og ransakende spørsmålet er: Vil Gud bruke Bergens Indremisjon i vår tid? Historien er et vitnesbyrd om hvordan Gud handlet og satte mennesker fri til tjeneste – den gang. Skal det samme skje i dag, så er det Gud som må handle, men han handler alltid gjennom mennesker, det vi si gjennom oss.